

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/periodyki-ipn/pamiec-i-sprawiedliwosc/78799,Pamiec-i-Sprawiedliwosc-nr-1-33-2019.html>
2022-01-22, 12:06

„Pamięć i Sprawiedliwość” nr 1 (33) 2019

Od Redakcji:

Okrągła, trzydziesta rocznica wyborów czerwcowych 1989 r. skłaniała wielu historyków, a szerzej patrząc badaczy dziejów Polski XX wieku do podsumowań dotyczących przebiegu polskiej transformacji ustrojowej. Redakcja „Pamięci i Sprawiedliwości” postanowiła objąć swoją refleksją całą dekadę lat osiemdziesiątych, uważając, że „rewolucja Solidarności” była tak naprawdę początkiem końca rządów komunistycznych w Polsce. Ten głęboki dla władz PRL kryzys rozpoczął bowiem nieuchronne zmiany systemowe, których dopełnieniem stały się wydarzenia 1989 r.

Nie ograniczyliśmy się jednakże tylko do przedstawienia przebiegu kryzysu i upadku systemu komunistycznego w Polsce, ale uwzględniliśmy także perspektywę całej Europy Środkowo-Wschodniej. Przyjęcie tego typu optyki pozwala bowiem na dostrzeżenie różnic i analogii w sytuacji w poszczególnych państwach bloku wschodniego, takich jak: Bułgaria, Czechosłowacja, Węgry czy Ukraina i Litwa (będące wtedy częścią składową Związku Sowieckiego).

Numer otwierają dwa eseje poświęcone różnym elementom transformacji ustrojowej w Polsce i w Bułgarii. W pierwszym z nich Rafał Łatka przedstawił podejście Kościoła katolickiego do sytuacji społeczno-politycznej ostatnich trzech lat istnienia PRL. Autor omówił rolę tej instytucji w polskich warunkach, która była znacząca. Skoncentrował się na przedstawieniu podejścia hierarchii kościelnej, która po trzeciej pielgrzymce Jana Pawła II do Ojczyzny wystąpiła jako moderator i pośrednik w dialogu władz PRL z opozycją. Jej zaangażowanie okazało się niezwykle ważne dla doprowadzenia do rozmów „okrągłego stołu” oraz w czasie wyborów w czerwcu 1989 r., gdy wsparcie duchowieństwa okazało się kluczowe dla zwycięstwa Komitetu Obywatelskiego i klęski listy rządowej. Łatka przedstawił także bezprecedensowe sukcesy Kościoła w ostatnich latach istnienia Polski „ludowej”, jakim było uregulowanie swojego statusu prawnego i nawiązanie relacji dyplomatycznych Stolica Apostolska – PRL na własnych warunkach.

Detelina Dineva w swoim tekście zarysowała główne procesy i wydarzenia składające się

na „długi rok 1989” w Bułgarii. Omówiła uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe, narastające napięcia w sferze gospodarczej, społecznej, politycznej i narodowościowej, a także działania głównych aktorów, zarówno rządzącej elity partii komunistycznej z jej wewnętrznymi podziałami (ostatecznie prowadzącymi do przewrotu wewnątrzpartyjnego), jak i kręgów stojących w różnym stopniu w opozycji wobec władzy. Przedstawiła zarówno wcześniejsze przejawy sprzeciwu w kraju, jak i działania organizacji dysydenckich z końca lat 80-tych. Szczególną uwagę zwróciła na dwa główne nurty bułgarskiej opozycji - pierwszy, który dążył do radykalnej zmiany systemu, i drugi dążący do „humanizacji” istniejącego porządku.

[Więcej ►](#)

Publikacja nie jest przeznaczona do sprzedaży.

PLIKI DO POBRANIA

[„Pamięć i Sprawiedliwość” nr 1 \(33\) 2019 – całość \(pdf, 5.46 MB\) 30.09.2019 16:00](#)

[„Pamięć i Sprawiedliwość” nr 1 \(33\) 2019 – SPIS TREŚCI / CONTENTS \(pdf, 116.82 KB\) 30.09.2019 16:00](#)

[„Pamięć i Sprawiedliwość” nr 1 \(33\) 2019 – Od Redakcji \(pdf, 98.59 KB\) 30.09.2019 16:00](#)